

Het communisme veert weer op, ziet schrijver **Simon Rozendaal**. Helaas werkt dit zo verleidelijke idee alleen bij mieren, niet bij mensen.

De eerste keer dat ik doorhad dat communisme niet werkt, was toen ik als linkse, langharige student de Sovjet-Unie bezocht. Het was 1973 en we waren met een groepje scheikundestudenten twee weken in Moskou en Leningrad (nu Sint-Petersburg).

Ik, afkomstig uit een protestants nest, had een milde sympathie voor het communisme, op de keper beschouwd immers een soort stekkie van het christendom. Eerlijk zullen we alles delen, het had in de Bijbel kunnen staan.

De architectuur van Moskou was zo anders, wodka en kaviaar waren zo lekker, iedereen wilde onze spijkerbroeken kopen. Ik at een beschuitje met een donkerharige schone die ik in een nachtclub ontmoette. Nee, ze hoefde geen dollars, wel vroeg ze of ik thuis een brief wilde posten voor iemand in Amerika. Wat een opwindend land!

Toen zag ik een vrachtwagenchauffeur die de band van zijn vrachtwagen oppompte met een fietspomp. Plus een verkoopster in de Melodiya-platenzaak die voortdurend 'njet' zei, ook toen ik achter de toonbank *Het Zwanenmeer* aanwees. Het interesseerde haar geen lor of ze iets verkocht.

Er is bovendien een interessant experiment uitgevoerd. In 1945 werd Korea gesplitst in een communistisch en een kapitalistisch deel. Destijds was het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking in beide landen gelijk, rond de 3.000 dollar per jaar.

Aanvankelijk deed het communisme het iets beter. Noord-Korea heeft nu nog steeds hetzelfde nationaal inkomen per capita als in 1945, in Zuid-Korea (een van de meest geavanceerde landen ter wereld) ligt het boven de 40.000 dollar per inwoner per jaar. Vijftien maal zo hoog als in het noorden.

Kapitalisme werkt, communisme niet.

Toch komt het keer op keer terug, als een zevenkoppig monster. Vooral mensen die hebben doorgeleerd, zijn er dol op. Dat beschrijft de Hongaars-Britse schrijver Arthur Koestler (1905-1983) in zijn tweedelige autobiografie (*Arrow in the Blue* en *The Invisible Writing*). Hij omarmde het communisme als een van de eerste westerse intellectuelen, mocht al in 1932 in de Sovjet-Unie rondreizen en was toen snel genezen.

Vooral het klimaat lokt de intellectuelen van nu weer de marxistische hoek in. Opwarming wordt gekoppeld aan overconsumptie en dus aan kapitalisme. De Franse stereconoom Thomas Piketty heeft het over een wereldwijde herverdeling van inkomen. In NRC bepleit 'ecologisch denker' Jeremy Lent dat technologie niet meer in handen van 'een kleine club aandeelhouders' mag zijn, maar 'van iedereen' is.

De jonge Japanse filosoof Kohei Saito koppelt de degrowth-gedachte uit de milieufilosofie aan communisme. In Karl Marx's *Ecosocialism* hield hij 'een communistisch pleidooi voor krimp'. Van zijn nieuwste boek (in het Nederlands vertaald als *Systeembreuk*) zijn maar liefst een half miljoen exemplaren verkocht.

Er is overigens een amusante asymmetrie in de benadering van extremen door de media. Het nazisme heeft pakweg 20 miljoen doden gekost, het communisme tussen de 20 en 100 miljoen. Terwijl onze kwaliteitskranten zich continu afvragen of ze te veel aandacht schenken aan 'radicaal-rechts' en 'extreem-rechts', wordt iedere 'marxistische filosoof' en 'antikapitalistische ecooloog' die uit het ei kruipt, uitgebreid geïnterviewd.

Communisme past niet bij de menselijke natuur, betoogde Constant Vecht in 1991 in de *Volkskrant* – in 1994 uitgewerkt tot het aardige boekwerkje *In de aap gelogeerd*. Hij wist waarover hij het had. Vecht (1947-2020) is dertien jaar lid geweest van de CPN en was hoofdredacteur van *De Waarheid*, de communistische krant van Nederland.

Vecht beriep zich op psychoanalyticus Sigmund Freud, die in zijn essay *Het onbehagen in de cultuur* had geschreven dat 'de natuur, door de hoogst ongelijkmatige toebedeling van lichamelijke en geestelijke gaven aan de individuen, onrechtvaardigheden heeft ingebouwd waar geen kruid tegen gewassen is'.

Die analyse sluit aan bij wat Edward Wilson (1929-2021), grondlegger van de sociobiologie, met een andere myrmecoloog (mierenkenner) schreef in *Journey to the Ants*. 'Karl Marx just had the wrong species.' (Karl Marx had gewoon de verkeerde soort.) Bij ons delen broers en zussen zowel als ouders en kinderen 50 procent van hun genen, bij mieren dankzij een eigenaardige voortplanting driekwart.

Mieren zijn heel erg gelijk, mensen zijn erg ongelijk. Daarom werkt 'eerlijk zullen we alles delen' wel bij mieren, maar niet bij mensen.

Mieren zijn heel erg gelijk, mensen zijn heel erg ongelijk